N°. 51. Donderdag 18 December 1913. 13de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Chineesche Vereenigingen.

Dit was het onderwerp eener voordracht, op 25 Nov. j.l. door den heer H. Borel gehouden voor de Vereeniging „Moederland en Koloniën". Hoewel de dagbladen daarvan reeds uitvoerige verslagen hebben opgenomen, is 't toch zeker voor onze lezers niet van belang ontbloot, nu wij het gesproken in brochure-vorm gedrukt mochten ontvangen, dè conclusie, waartoe spreker kwam, hier in haar geheel weer te geven:

Het is gelukkig — gelukkig voor ons gezag bedoel ik hiermede — dat de gebeurtenissen van het laatste jaar, aan den eenen kant de opkomst van de „Sarekat Islam", en aan den anderen kant de wanorde en beroering in China, de chineesche vereenigingen een toontje lager hebben doen zingen. Door de reactie tegen haar in de inlandsche maatschappij, gepaard gaande met een als 't ware lam geslagen zijn van 't moederland China, is de chineesche beweging tijdelijk in 't gedrang gekomen. En al zijn deze twee factoren, die thans de chineesche beweging tijdelijk in toom houden, geen uitvloeisels van ònze politiek en òns beleid, toch kunnen we er ons voordeel mede doen. Zoo ooit, dan is nù de tijd gekomen om de chineesche vereenigingen te toonen, dat het de Ned.-Ind. Regeering is, van wie zij hun heil hebben te verwachten, en niet de Chineesche, die nu, zoowel naar binnen als naar buiten, onmachtig is. De Chinees is een bij uitstek practisch man en ziet scherp, waar zijn voordeel ligt. Er is geen gunstiger oogenblik dan het heden om het verlorene in te halen en met liberale, royale hand te geven zonder den schijn van dwang. Het kan thans aan de chineesche vereenigingen getoond worden, dat nòch Departementen in Peking, nòch keizerlijke (nu republikeinsche) afgezanten, nòch Inspecteurs, nòch Commissarissen bij machte zijn, pressie uit te oefenen op den Nederlandschen Leeuw, maar dat die Leeuw ongedwongen, met koninklijke largesse en rechtvaardigheid, uit eigen beweging het koninklijke gebaar van geven kan maken. Onlangs is in de IIe Kamer door een lid der sociaal-democratische partij —, zij 't met andere woorden en natuurlijk zonder koninklijk er bij — op de noodzakelijkheid hiervan gewezen. Ook sociaal-democraten weten wel, wat koninklijk is. Ik heb hier en daar hooren zeggen, ook door invloedrijke personen: „we hebben er geen haast mee, de Chineezen zijn nu lamgeslagen door de „Sarekat Islam" en China is blij, als 't zèlf 't leven heeft". Ook heb ik hooren zeggen: „de Chineezen zijn nu tòch koest, er is geen chineesche kwestie meer, want er zijn geen relletjes meer". Dus m. a. w.: als de Chineezen zich fatsoenlijk houden en geduldig wachten op onze rechtvaardigheid, zonder relletjes te maken, is er ook geen chineesche beweging meer!

Ik behoor tot die menschen, die een absoluut geloof hebben in de toekomst van China. Het zal nog jaren duren, en in die jaren voorzie ik beroeringen en d bacles, misschien wel een staatsbankroet, waarbij de vorige nog kinderspel zullen zijn wellicht, maar nà en dóór die débacles zal de reus door den crisis van zijn ziekte heen zijn, en met reuzenkracht zich ontwikkelen. Met het oog op die toekomst — ik zie vèrder dan een paar jaren en weet uit de chineesche geschiedenis, dat China dikwijls tegen een stootje gekund heeft in haar bestaan van duizenden jaren — juist om wat dan komen zal, vind ik de verhouding der chineesche vereenigingen in onze koloniën tot China ongewenscht en eventueel gevaarlijk. Gevaarlijk n.l. om de antecedenten, die er gesteld zijn, antecedenten, die nù geen kwaad kunnen en waar we desnoods om kunnen lachen, maar, door het negeeren en daardoor stilzwijgend eigenlijk erkennen er van, later als rechten kunnen gesteld worden en dan moeilijkheden opleveren.

De kwestie, of China een machtig rijk zal worden, dan wel uiteenvallen, doet echter niets af tot de andere, of in Ned.-Indië zal kunnen gedaan worden wat recht en humaniteit medebrengen.

Chineesche vereenigingen zijn ten slotte corporaties van Chineesche menschen, en chineesche menschen zijn uiterst practisch en verstandig. Door de oorzaken van hun steun-zoeken bij China weg te nemen, door hun — als 't kan niet na eindelooze adviezen en overwegingen en bureaucratische twijfelingen, maar nù zoo spoedig mogelijk en àfdoende — de zoozeer verlangde hervormingen te geven, die wij in principe tòch reeds erkend hebben te willen schenken, kunnen wij juist in deze gunstige tijden die practische menschen doen inzien, dat zij beter bezorgd zijn bij den grootmoedigen Nederlandschen Leeuw dan bij den kronkelenden chineeschen Draak, die in onze koloniën tòch niets te zeggen heeft.

Het nieuwe Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds der Eur. officieren van het N.-I. Leger.

Door 't Statistisch Bureau van het Departement van Koloniën werd dezer dagen aan alle belanghebbenden het volgende bericht gezonden, dat wij hier afdrukken, wijl 't allicht ook den daarbij niet direct belanghebbenden lezer van ons blad belang zou kunnen inboezemen:

„Ik heb de eer, namens den Minister van Koloniën, U mede te deelen, dat in het Koninklijk Besluit van 18 Juli jl. no. 61 (Staatsblad no. 329), en in het daarbij vastgestelde, op 1 Januari a.s. in werking tredende, nieuwe reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds der Europeesche Officieren van het Nederlandsch-Indische Leger, ten aanzien van de uitkeeringen aan weduwen, o.a. de volgende bepalingen voorkomen:

Artikel 2/1 van het K. B. 1. Zij, die bij de inwerkingtreding van het nieuwe reglement in het genot zijn van pensioen, gratificatie of onderstand ten laste van het fonds, alsmede zij, die op evenbedoeld tijdstip reeds recht hebben op eene zoodanige uitkeering of op eene tegemoetkoming in de kosten der begrafenis, blijven uitkeering genieten of recht op uitkeering of tegemoetkoming behouden op den voet van het oude reglement, met uitzondering dat de in artikel 19 van het nieuwe reglement aangegeven bedragen voor de onderstanden van weezen, wier moeder pensioen geniet, ook voor de reeds in het genot van uitkeering zijnde weezen gelden.

2. Op weduwen, die vóór de inwerkingtreding van het nieuwe reglement zijn hertrouwd, blijft, zoolang het huwelijk niet ontbonden is, het oude reglement van toepassing.

Artikel 3 van het reglement. Voor de toepassing van artikel 20 sub *c* en van artikel 37 wordt een huwelijk, wettiglijk voltrokken in een vreemd land, doch dat niet van waarde is naar de wetgeving van Nederland of de Koloniën, gelijkgesteld met een wettig huwelijk.

Artikel 19 idem. 1. De onderstand der weezen, wier moeder pensioen geniet ten laste van het fonds, bedraagt:

voor één kind f 192 's jaars; voor twee kinderen f 300 's jaars; voor drie kinderen f 384 's jaars; voor vier kinderen f 444 's jaars; voor vijf of meer kinderen f 480 's jaars.

2. Indien de moeder geen aanspraak heeft op pensioen ten laste van het fonds of wanneer zij eveneens overleden is, bedraagt de onderstand voor elk kind één derde gedeelte van het pensioen, dat de moeder had kunnen genieten of genoten heeft, met dien verstande dat het voor die kinderen in totaal nooit meer wordt uitgekeerd dan het bedrag van dat pensioen.

Artikel 20 idem. Geen onderstand wordt uitgekeerd:

a. enz.
b. enz.
c. aan weezen, die gehuwd zijn.

Artikel 37 idem. 1. Eene weduwe, die een nieuw huwelijk aangaat, verliest de helft van haar pensioen. Over de maand, waarin 't huwelijk plaats heeft, wordt haar vol pensioen uitbetaald.

2. Bij ontbinding van het huwelijk treedt zij weder in het genot van haar vol pensioen. Over de

maand, waarin haar huwelijk is ontbonden, wordt haar half pensioen uitbetaald.

3. Zoolang eene hertrouwde weduwe half pensioen geniet, wordt aan hare kinderen de helft van den onderstand van volle weezen uitgekeerd.

4. Tot de uitbetaling van vol pensioen wordt telkenmale eerst overgegaan, nadat van de weduwe is ontvangen eene schriftelijke verklaring, dat zij ongehuwd is, ook in den zin van artikel 3 van het reglement. Eene weduwe, die eene verklaring indient, welke met de waarheid in strijd is, verliest voor goed alle aanspraak op pensioen.

De Secr.-Gen. b/h. Depart v. Kol.
STAAL.

Uit de O.-I. Mail.

De Eeuwfeesten schijnen niet met zooveel algemeene animo gevierd te zijn, als verwacht werd. Over die te Buitenzorg lezen wij o.a.:

Op 13 November zijn de onafhankelijkheidsfeesten hier begonnen. Om 7 uur maakte ds bataljonsmuziek een grooten omgang door de stad. Om half acht kwamen de deelnemers van het bloemencorso samen op het voorerf van het residentiehuis. De deelname was niet bijzonder groot en er waren weinigen, die veel werk van de versiering hadden gemaakt. Er was slechts een auto, en vele fietsen. Een van de mooiste nummers was een bandy-mylord in „rouge et noire" met twee dames er in.

Om 9 uur kwam de patih op het feestterrein om de volksfeesten te openen, waar intusschen alle Inlandsche hoofden en prijahi's zich om een feestmaal hadden geschaard. Na afloop daarvan hield een pathi een toespraak tot alle hoofden. In deze toespraak zette hij de beteekenis van de feesten uiteen, waarna de volksfeesten begonnen. Een groote menigte was bijeen.

Op 14 November vond in den tuin van het Paleis het groote kinderfeest plaats, waaraan deelnamen 2400 kinderen van de plaats en 200 uit Depok. De kinderen amuseerden zich best. Mevr. Idenburg nam een kijkje op het terrein.

Door den regen mislukte 's avonds de illuminatie.

De Bataviasche bladen zijn ook niet erg verrukt over de feestviering; het gecostumeerde bal in Concordia moet het glanspunt geweest zijn van de feesten onder het Europeesche publiek.

In De Javabode lezen wij o.a.:

„Want wederom stellen wij de vraag: wie vieren er feest, de Nederlanders of de Chineezen? Zijn de Chineezen de Hollanders van Indië, gelijk de Nederlanders worden genoemd de Chineezen van Europa? Zij, de Chineezen, hebben wèl werk gemaakt van versiering en verlichting. Waar men in de Chineesche wijken komt, overal groen, vlaggedoek, oranje, schilden, poorten, lampions. Passer Baroe, Senen, de Chineesche wijk in de benedenstad, zij gaven een voorbeeld, dat beschamend was voor de Hollanders".

Het Bat. Nieuwsbl. schrijft o.m.:

In den Dierentuin was het des avonds overvol van Inlanders. Er was van alles te genieten: een draaimolen, die niet erg druk bezoek had, een wajang-voorstelling en openlucht-bioscoop. Op het stuk van belangstelling moesten de „orang hidoep" het tegen de gambar hidoep afleggen. Nu — het waren ook zeer interessante geschiedenissen, die op het doek geprojecteerd werden. Herhaaldelijk ging een bewonderend wah op uit de tallooze rustiggenietende toeschouwers. De vele tentjes trokken druk bezoek. Er was ook dansmuziek, maar er waren geen dansers. Tegen een uur of twaalf werd er nog wat vuurwerk afgestoken.

Het is ons opgevallen, dat door de Fransche firma's hier ter stede óók algemeen gevlagd wordt gedurende de feestweek".

Naar de N. Vorst. meldt, gevoelde het Djokdjasche publiek nog minder dan te Solo iets voor de feesten. Iemand, die eerst voor een belangrijk bedrag had ingeteekend, heeft zijn bijdrage op het laatst weer ingetrokken.

In een ingezonden stuk in de Mataram stelt de heer H. W. Haman voor, om de ingeschreven gelden voor de feesten maar te bestemmen voor aanschaffing van sproeikarren......

Een Woningvereeniging. Te Semarang werd een goed bezochte vergadering gehouden tot oprichting van een woningvereeniging. Er is voor tien duizend gulden aandeelen van vijf en twintig gulden opgenomen. De Gemeente garandeert vijf percent voor de obligatieleening.

Het doel der vereeniging is het bouwen van woningen op Sompok voor minvermogende Europeanen en beter gesitueerde Javanen. De hoop bestaat, dat met den bouw met Februari kan worden begonnen.

Mr. Steinmetz deelde mede, dat de N. I. S. M. op Gergadji 80 woningen zal bouwen voor personeel.

Eerste steenlegging der Meisjes H. B. S. Aan het Koningsplein Oost No. 14 te Weltevreden had de eerste steenlegging plaats van de nieuwe hoogere burgerschool voor meisjes met driejarigen cursus.

In een toespraak tot de genoodigden, door wier toedoen dit gebouw tot stand kon komen, herinnerde de voorzitter van het Bestuur, de heer C. O. Heuvelink, aan het feit, dat de Regeering in 1902 de openbare Hoogere Burgerschool voor meisjes ophief.

Door Ds. A. S. Carpentier Alting werd toen het initiatief genomen tot het oprichten eener vereeniging, zich ten doel stellende het in het leven roepen van eene inrichting voor middelbaar onderwijs voor meisjes en daaraan verbonden een gelegenheid tot het verkrijgen van eene akte van onderwijzeres en voor akten voor de moderne talen. Dank zij de medewerking van vele belangstellenden, waaronder in de eerste plaats genoemd mogen worden de Loges in Ned.-Indië, kwam de stichting hoogere burgerschool en pensionaat voor meisjes tot stand.

Meerdere malen moest een beroep gedaan worden op de offervaardigheid van belangstellenden, totdat de Regeeringssubsidies, die bij Staatsblad 1910 No. 237 en 1912 No. 525 werden vastgesteld, meer waarborgen gaven voor de instandhouding dezer onderwijsinrichtingen. Met de meerdere zekerheid tot voortbestaan ontstond de wensch om over eigen gebouwen te kunnen beschikken. Het tegenwoordige perceel, dat in huur was, kon aangekocht worden en een nieuw beroep op belangstellenden stelde het Bestuur in staat een ontwerp te doen maken, dat thans uitgevoerd wordt.

De eerste steen werd gelegd door mejuffrouw Elsje Carpentier Alting, dochter van het tegenwoordig bestuurslid en kleindochter van den oprichter.

Een nieuwe Europeesche school. De Javabode meldt:

Verwacht mag worden, dat binnen een niet al te langen tijd zal worden overgegaan tot de oprichting van een europeesche school in de nieuwe wijk Gondangdia te Batavia, waarvoor de directeur van de naamlooze vennootschap De Bouwploeg kosteloos aan de Regeering een terrein heeft aangeboden.

Sarekat Islam. Naar aanleiding van de komst van twee oud-hoofdbestuursleden op Java van de S. I., is te Palembang 18 November j.l. een Sarekat Islam-vereeniging opgericht, thans reeds 300 leden tellende.

Een correspondent van De Javabode schrijft uit Djocja:

Zondagmorgen hadden we wederom het genoegen een Javanenmeeting bij te wonen. Ik zeg „'t genoegen", omdat een bijeenkomst van honderden Inlanders zich zoo gunstig onderscheidt van andere meetingen, waarbij gemeenlijk interrupties en protesten niet van de lucht zijn. Als Inlanders vergaderen is het zoo rustig, als men 't maar wenschen kan.

Natuurlijk was het de Sarekat-vaan, waaromheen de vele honderden zich hadden geschaard. Het voorloopig comité had de menschen opgeroepen, teneinde de beslissing te nemen in de kwestie: een aparte S. I.-afdeeling vormen of er uit scheiden.

Het hoofd van het Pakoealamsche huis en diens oom Prins Notodirdjo — die, naar men zegt, „het heft in handen heeft" — woonden de openluchtvergadering bij. De politie ook.

De rij van sprekers werd geopend door den bekenden oud-dokter-djawa Wahidin, die door het aanwenden van verschillende inlandsche obatjes, een zekere vermaardheid heeft gekregen in de Vorstenlanden.

Na den aanwezigen een woord van welkom toegeroepen te hebben, stelde spr. hun de vraag, of zij het comité behulpzaam wilden zijn in de vorming van een afdeeling der S. I. voor Djocja.

Dreunend klonk het antwoord, gegeven door de honderden menschen.

Hierna legde dr. Wahidin den menschen uit, dat

men zich nu zou wenden tot de regeering met verzoek ditmaal het verzoek om rechtspersoonlijkheid niet te weigeren en dat men op de beschikking had te wachten, voordat tot de vorming van die afdeeling kon worden overgegaan.

Hierop betrad Hadji Dachlang de estrade om voorlezing te doen van de statuten, welke der regeering zouden worden aangeboden. Geen woord van protest klonk tegen dit ontwerp-statuten.

Thans kwam aan het woord een inlandsche onderwijzer, die een lange rede voerde, ongeveer van denzelfden inhoud als, naar ik me meen te herinneren, de speech welke dr. Rinkes indertijd had gevoerd bij de propaganda-meeting der S. I.

De leden werden gemaand zich kalm te houden en vooral niet te denken, dat de Sarekat Islam staat tegenover de Regeering.

Vooral had men zich te bewaren voor haat-uitingen jegens de Chineezen. De politie moest nimmer meer in het geweer geroepen worden voor relletjes, welke worden toegeschreven aan de leden der S. I.

Iemand uit het publiek vroeg nog, hoe het zou moeten gaan ingeval van ordeverstoringen. Moest men zich wenden tot de politie of tot het bestuur der Sarekat Islam?

Het antwoord, dat van het podium galmde, bevredigde allen: ,,in de allereerste plaats wende men zich tot de politie, terwijl het geen kwaad kan, indien men het gebeurde ook rapporteerde aan het S. I.-Bestuur, doch alleen om dit bestuur op de hoogte te stellen van den stand van zaken. Men heeft zich in ieder geval te houden aan het wettelijk gezag!

Na nog eenige bespreking werd de meeting gesloten en trok de menschenmenigte af, ordelijk en kalm.

Maandagmorgen werd het groote feest van de Garebeg gevierd. Veel in mooie pakeans gestoken inlandertjes, die van mijlen ver waren overgekomen naar de ,,negoro". Veel vlaggen en smulpartijen. Enfin, het gewone menu.

Voor de **particuliere neutrale kweekschool voor inlandsche onderwijzers** bracht een fancy-fair, te Weltevreden gehouden, 5 mille op.

Resident Gonggrijp aangeklaagd. De heer Johan, vroeger assistent-resident van Toeban, heeft tegen resident Gonggrijp eene aanklacht ingediend wegens beleediging in het openbaar op grond, dat de resident te Bantjar den heer Johan, die het lintje der Oranje Nassau-orde droeg, zou hebben toegevoegd, dat dit lintje per ongeluk op de borst van den heer Johan was terechtgekomen.

Reden tot dankbaarheid. ,,Javaan" schrijft aan De Javabode:

,,Een geest van dankbaarheid jegens de Nederlandsche natie valt in den laatsten tijd in de inlandsche wereld waar te nemen. De algemeene vreugde bij het ontwikkelde deel der inlandsche bevolking vindt haar oorzaak in het feit, dat in Nederland mannen zijn te vinden, die de S. I.-beweging steunen. En de geheime circulaire van den landvoogd aan de bestuursambtenaren, om overal de S. I. te steunen, doch tegen relletjes krachtig op te treden, doet ten slotte den zich organiseerenden inlander goedsmoeds de toekomst tegemoet gaan.

Men begrijpt, of begrijpt het misschien niet, hoe de inlander thans, na de getrotseerde stormen, een kinderlijk vertrouwen is gaan stellen in de Nederlanders... in Holland, die zich door de critiek van een groot deel der Indische persorganen op de S. I. niet blijken te hebben laten misleiden. En van den landvoogd kan thans nogmaals worden getuigd van zijn welmeenen met den vooruitgang der Inlandsche bevolking, waar Z. E. zulk een gewichtige circulaire aan de ambtenaren heeft doen toekomen.

Men ziet, bij het overheerschend ras in Indië zijn twee partijen gevormd, een meerderheid van tegenstanders en een kleine minderheid van voorstanders der S. I.-beweging, die elkaars stellingen en meeningen zullen blijven bestrijden. De regeering is gelukkig te rangschikken onder die minderheid van S. I.-vrienden. Doch de volksmassa is niet bekend met hetgeen de regeering over de S. I. denkt. Of wanneer men tracht haar op de hoogte te stellen van het standpunt des gouvernements jegens haar beweging, stuit men al spoedig op de tastbare bewijzen, dat nog heel wat ambtenaren de S. I. niet welgezind zijn. Begrijpelijk is het dus, wanneer het volk dan wat ze ziet, comedie gaat noemen, doordat de regeeringswoorden niet zijn in overeenstemming te brengen met de daden harer ambtenaren".

Een proef genomen met Inlandsche zeelieden op onze oorlogschepen is aanvankelijk goed geslaagd.

Emigratie naar Nieuw-Caledonië. Bij gouvernementsbesluit is aan den Vice-Consul van Frankrijk te Batavia voor den tijd van 1 jaar, ingaande op 13 Nov. j.l., vergunning verleend tot het aanwerven van ten hoogste 100 Inlanders van Java, voor het verrichten van arbeid op landbouwondernemingen en ondernemingen van mijnbouw boven den grond in de Fransche kolonie Nieuw-Caledonië.

De hoenderteelt in Bekasi. Men schrijft aan het Soer. Hbld.:

De steeds toenemende groote vraag naar pluimvee en lieren in de hoofdstad Batavia en te Tandjong Priok voor de booten heeft de bevolking der particuliere landerijen in de contrôle-afdeeling Bekasi op het idee gebracht, om de hoenderteelt op steeds meer uitgebreider schaal te drijven.

De aanwezigheid van veel padi, het hoofdproduct der particuliere landerijen, waardoor de dieren beter gevoederd kunnen worden en niet zooals elders zich met allerlei afval moeten tevreden stellen, heeft niet weinig medegewerkt tot het succes der hoenderfokkers.

De uitvoer van uit de verschillende spoorhalten in die contrôle-afdeeling naar Batavia wordt, blijkens opgaven der inlandsche hoofden, getaxeerd op 18 duizend kippen en 120 duizend eieren per maand.

Dat deze artikelen te Batavia niettemin nog duur zijn, is een bewijs, dat de vraag het aanbod nog overtreft.

Publiek en politie. De Nw. Soer. Crt. vertelt een merkwaardig staaltje van de houding, welke een deel van het publiek zich tegenover de politie veroorlooft.

Op Pasar Besar een voorbijsnorrende auto, waarin een dame gezeten is. De wachtdoende politie-opziener ziet, dat de achterste lantaarn niet brandt en roept: ,,Mevrouw, uw achterlicht is niet in orde".

Waarop de dame zich snel omwendt en snibbig antwoordt: ,,Zorg u eerst maar, dat mijn gestolen tafelzilver terugkomt".

En de auto snort verder!

Is de opvatting van deze waarde dame niet allerdolst?

Want zij is blijkbaar overtuigd, dat al die bepalingen voor de veiligheid van het verkeer maar lari zijn en alleen uitgevonden om de politie een pleiziertje te doen. En zoolang nu de politie haar zilver niet terugbrengt, zal zij de politie geen enkel pleizier gunnen en brandt zij haar achterlicht lekker niet!

Suriname.

Toen in het voorjaar de zeer interessante reisbrieven van mevrouw Wijnaendts Francken-Dyserinck in het Algemeen Handelsblad verschenen, vestigden wij daarop de aandacht (Koloniaal Weekblad van 17 April). Aan het slot van onze aanteekeningen schreven wij: ......,,Ongetwijfeld zullen de vrouwen in Suriname haar voordeel doen met vele goede opmerkingen en menigen welgemeenden raad. Willen deze haar bereiken, dan moeten de brieven niet verspreid blijven in verschillende nummers van een dagblad, maar in een bundel worden uitgegeven, duchtig herzien, om er uit te halen wat niet juist is".

Het is ons een genoegen onzen lezers te kunnen mededeelen, dat de brieven nu in boekvorm zijn verschenen onder den titel ,,Drie maanden in de West". Haarlem, Tjeenk Willink en Zoon.

Aan het eerste deel van onzen wensch is dus voldaan en wij hopen, dat menig exemplaar zijn weg naar Suriname zal vinden. Niet evenwel aan het tweede.

Op blz. 205 schrijft mevrouw Wijnaendts Francken, waarom zij dezen wensch niet heeft opgevolgd: ......,,Het gaat hier niet om een officieel rapport, slechts om indrukken van 'n gewoon mensch die meeleeft met en liefde voor het mooie land voelde. Niet door anderer oogen heb ik gemeend te moeten zien, maar door mijn eigen"......

Waar die oogen toebehooren aan een intelligente en temperamentvolle vrouw, was het misschien inderdaad goed gezien de brieven niet te herzien, maar ze te herdrukken zooals ze haar uit de pen gevloeid zijn. Niettemin hinderde het ons, dat de schrijfster in den tijd, die verliep tusschen het schrijven en corrigeeren der proeven voor den herdruk, niet tot het inzicht is gekomen, hoe onbillijk zij is geweest tegen den Gouverneur, wiens buste voor het Gou-

vernementshuis zij in haar arm wilde nemen om het „in een museum te deponeeren en daar een borstbeeld van mevrouw Begemans voor in de plaats te zetten" (blz. 120).

Zij had kunnen te weten komen, dat het juist deze Gouverneur geweest is, die den eersten stoot gegeven heeft tot de verbetering van de toestanden in het militaire hospitaal. Wil zij zich de moeite geven Thomsons „Overzicht der Geschiedenis van Suriname" te lezen of te herlezen, dan zal het haar duidelijk worden, waarom de bevolking behoefte gevoeld heeft de herinnering aan dien Gouverneur levendig te houden.

Zouden wij mogen vernemen, op welken grond mevrouw Wijnaendts Francken de Surinaamsche beteekenis van het woord „creool" verkeerd acht? Zij leze daarover Veth's boekje: „Uit Oost en West".

Zoo hooren wij dikwijls de opmerking, dat het woord „bacove" verkeerd zou zijn. Waarom? Toch niet, omdat men hier zegt „banaan" of „pisang"?

Nu wij van bacoven spreken een opmerking. Op blz. 107 en 108 schrijft mevr. W. F.: ... „De U. F. C. laat ook op allerlei kuststrooken van Centraal-Amerika de zoogenaamde Congo-banaan kweeken, een grovere, beter-tegen-ziekte-bestande soort, die eveneens een gemakkelijken afzet in de Vereenigde Staten vindt".

Is deze mededeeling juist, vergist mevr. W. F. zich niet in de soort, dan verschijnt de bewering van de United Fruit Company, dat de Congo-bacove onverkoopbaar was, in een vreemd licht. Wij wezen er vroeger reeds op, dat de K. W.-I. Mail, die de bacoven naar New-York vervoerde, onze regeering hieromtrent had kunnen inlichten. Van die onverkoopbaarheid hebben wij nooit iets geloofd.

⁂

In ons nummer van 13 November namen wij — via de N. R. Ct. — uit het Journal Officiel de cijfers over, door den Minister van Koloniën medegedeeld betreffende het getal bannelingen in Fransch-Guiana, het getal ontvluchten etc. Ook in de rubriek „Van Vreemde Koloniën", in het nummer van 4 December, vindt men de cijfers medegedeeld. In 1910, 1911 en 1912 zouden er respectievelijk ontvlucht zijn 596, 785 en 704, waarvan in Nederlandsch- of Engelsch Guiana gepakt zijn 34, 41 en 57.

Deze cijfers kloppen niet met die, welke in onze Koloniale Verslagen worden medegedeeld. Volgens het verslag over 1910 zijn er in dit jaar op het grondgebied der kolonie als zonder middel van bestaan aangehouden 152 vluchtelingen, afkomstig van Fransch Guiana. Onder deze 152 waren niet begrepen de vluchtelingen, die aan de Marowijne werden aangehouden en dadelijk naar den Franschen oever teruggeleid.

Uitgezet werden 113, in vrijheid gesteld 38, terwijl er 2 zijn overleden.

In 1911 waren de cijfers respectievelijk 230, 199, 29 en 1. Bovendien waren er aan de Marowijne 129 aangehouden en dadelijk teruggeleid. In 1912 waren de cijfers 210, 195 en 11. Aan de Marowijne werden aangehouden en teruggeleid 145.

Wat nu te denken van de officieele cijfers van den Franschen Minister van Koloniën? Zou men in Cayenne zoo slecht boekhouden, of zit er iets anders achter?

⁂

Den 12en November zou het nieuw gekozen lid, de heer W. Kraan, in de vergadering der Koloniale Staten worden toegelaten. Er waren echter te weinig leden aanwezig om een openbare vergadering te kunnen houden, zoodat de zitting een week werd uitgesteld.

De heer Kraan had het voornemen om zoo spoedig mogelijk in het openbaar een verklaring af te leggen en een motie in te dienen. Nu er daartoe in de Staten geen gelegenheid was, heeft de heer Kraan de verklaring al vast afgedrukt in De West van 14 November, om haar later voor te lezen op de officieele plaats.

Wij zullen hierop terugkomen, wanneer de motie in de Staten is behandeld.

Curaçao.

De drie Amerikaansche vliegeniers, die op Curaçao hunne vliegkunsten zouden vertoonen, hebben nog niets anders dan teleurstellingen opgeleverd. De Cur. Ct. van 14 Nov. schrijft hierover:

„Het zou Zondag gebeuren, maar kon niet doorgaan en werd uitgesteld tot Dinsdag. Doch toen bleek het weer niet mogelijk te zijn en werd bepaald, dat de groote gebeurtenis Woensdag zou plaats hebben. Men had echter gerekend buiten den waard, in dit geval den regen (waarvan wij op Curaçao zooveel last kunnen ondervinden, nietwaar?) Een koppige bui gebood uitstel en er zat niets anders op dan de kijkgragen geduld te doen oefenen tot Donderdag, acht uur 's morgens. Maar...... wij zijn immers geen profeten en kunnen ons dus best vergissen, en zoo kwam het te gebeuren, dat men Donderdagochtend vernam, dat „het" niet om acht uur, doch om tien uur en toen het tegen tienen liep eerst om vier uur 's namiddags zou plaats hebben. En warempel, hoor, gistermiddag kwam er gang in het vliegtoestel, dat achter het theatergebouw opgesteld stond. Want de scherpzinnige lezer zal wel begrepen hebben, dat wij het daarover hebben.

Op een gegeven oogenblik zag men het toestel over het terrein rennen, het verhief zich een eindje van den grond, maar schijnt daarbij ongelukkigerwijs met het achtereind zóó onzacht met de aarde in aanraking gekomen te zijn, dat er een defect ontstond en het vliegtuig een scherpe bocht maakte en in (niet boven) het Waaigat terecht kwam.

Naar wij vernemen, schrijven de vliegeniers dit ongeval toe aan den modderigen weg, welke het sturen zeer bemoeilijkte, en aan de omstandigheid, dat het natgeregende vliegtoestel te zwaar geworden was. Zij hebben zich uitgelaten, dat zij Curaçao niet zullen verlaten alvorens te hebben gevlogen. Met de eerstvolgende Amerikaansche boot verwachten zij een nieuwe schroef voor hun aëroplane.

Willen wij hopen, dat zij dan meer succes zullen hebben".

⁂

De zeilvaart over Oct. besprekende, komt de Amigoe tot de volgende beschouwingen:

„Een zeer goed teeken is het, dat de zeilvaart op Maracaïbo zoo'n mooie figuur maakt in October: 6 goeletten méér dan in Sept. l.l.

Rust en vrede bij onze naburen hebben ook op onze scheepvaart het gunstigste gevolg.

Ook van Santo Domingo kwamen de zeilschepen weer onze haven drukker bezoeken, tengevolge der herstelde rust.

Het aantal stoomschepen, dat onze haven aandeed in de afgeloopen maand October, bedroeg 35.

Vanaf Januari tot primo November is onze haven reeds bezocht door 348 stoomschepen; dat is 14 meer dan gedurende het geheele jaar 1910. Een prachtige vooruitgang voor de groote scheepvaart. De bruto inhoud der ingeklaarde stoomschepen tot 1 November bedraagt reeds 2.327.628 M.3, de netto 1.457.883 M.3.

De totale netto inhoud der stoom- en zeilschepen tot 1 Nov. is reeds 1.553.717 M.3.

Geven we nu eens een lijstje van de laatste 3 jaren, dan zien we daaruit duidelijk de welvaart en bloei der scheepvaart op ons eiland.

De netto inhoud der ingeklaarde stoom- en zeilschepen was in 1910 1.548.589 M.3, 1911 1.626.645 M.3, 1912 1.761.677 M.3.

1913 heeft dus met zijn eerste 10 maanden reeds het jaar 1910 overvleugeld.

Het stijgend belang eener haven moet niet zoozeer gezocht worden in het aantal schepen, maar in den groei der tonnenmaat".

⁂

De laatste berichten van Curaçao zijn, dat er voldoende regen uit den hemel valt. De Wekker schrijft hierover:

„Onze aan phosphorzure kalkrijke grond is als met een groen tapijt overdekt, waarop het oog met welbehagen rust. Binnenkort zullen, hoopt men algemeen, komkommers, aardnoten, boonen, meloenen en water-meloenen enz. enz. in overvloed ten verkoope naar de stad worden gebracht en zoo alle omstandigheden er toe bijdragen en men in Maart a.s. een goeden oogst binnen mocht halen, zal de toestand der landbevolking en bij terugslag ook der gansche bevolking van het eiland wel verbeteren".

⁂

Het is een door de statistiek bevestigd feit, dat van ieder op Curaçao geweest zijnd stoomschip, een zeker percentage van het état-major, vooral van het jongere deel, zich door huwelijksbanden in nadere betrekkingen stelt tot de families van Curaçao. Dit zal zich in de toekomst dus ook niet meer voordoen.

Niet onaardig is daarom het volgende uit De Wekker in verband met de regens van den laatsten tijd.

„Een allerkostelijkst bakvischje vertelde ons, dat die aanhoudende regens tranen zijn, die Curaçao stort om het vertrek van ons oorlogsschip wegens opheffing van het station in onze wateren. Bij wijze van opheldering voegde zij er met een allerliefst glimlachje bij: „niet om het oorlogsschip zelf, maar wel om zekere aardige en minzame lui, die er zich aan boord bevinden". De opheldering was o. i. overtollig".

⁂

De heer G. J. Van Grol, gezaghebber van St. Eustatius, tevens voorzitter van den Raad van Justitie voor St. Eustatius en Saba, en kantonrechter, heeft tot de Tweede Kamer een adres gericht met verzoek hem een personeele toelage van f 1000 toe te kennen.

Het vorige jaar is een post op de begrooting, om den heer Van Grol een vermeerdering van salaris te geven, door de Koloniale Staten afgestemd; wij hopen, dat de Tweede Kamer termen zal vinden om aan het verzoek van den heer Van Grol te voldoen en aldus hem voor St. Eustatius te behouden, dat hij door zijn krachtig optreden tot een zekeren graad van welvaart heeft gebracht. De salarissen in W.-I. zijn werkelijk laag en komen niet in vergelijking met Oost-Indië; werkelijk bekwame ambtenaren moet men trachten te behouden door een salaris, evenredig aan hunne verdiensten.

⁂

In eene correspondentie uit St. Martin aan De Vrijmoedige lezen we:

„Gedurende de maand October heeft 't hier flink geregend, tengevolge waarvan men ophouden moest met den zoutoogst. Alles ziet er nu groen en aanlokkend uit. Men is druk bezig met het planten van katoen, erwten en andere boonen, maïs, aardappelen en groenten. Daar de teere katoen-plantjes van de insecten-pest te lijden hebben, wordt, naar wij vernemen, ter bestrijding daarvan „Parijsch Groen" aan de kleine planters tegen kostprijs verstrekt.

De periodieke emigratie naar St. Domingo is weer begonnen. Met deze gelegenheid van den Nederlandschen schoener Leontine scheepten zich 150 arbeiders in met bestemming naar dat eiland".

WAT DE INLANDER ZEGT

Een financieel euvel. Waarom is de Javaan toch altijd mlarat (in financieelen tegenspoed?) zoo vraagt de Pembrita Betawi en daarop antwoordt schrijver zelf, dat de godsdienst of eigenlijk gezegd de godsdiensten, die de Javaan belijdt, voor een groot deel daarvan de oorzaak is. Hij geeft eerst een korte uiteenzetting van de godsdiensten, die op Java beleden worden, en hoe en waarom de verschillende godsdiensten daar naast elkander zoo vredig kunnen bestaan. Gedurende de heerschappij van het Rijk van Modjopait werd in hoofdzaak de godsdienst van Boedha beleden. Men aanbad en vereerde de goden der Soerololo (het verblijf van de goden en hemelingen, de hemel van Batoro Endro, de heilige berg Méroe aan het einde van de aarde: de hemel van Soero en Lojo). Verandering kwam hierin, toen Raden Patah op den troon van het Rijk van Demak zetelde. Toen begonnen de Javanen de Islam te belijden en werd deze langzamerhand de heerschende godsdienst. Maar toch is het Boedhistische karakter niet in ons geloof verdwenen; dit gevoelen wij geducht in onze beurzen, zooals blijkt uit de ondervolgende feiten. I. Bij **huwelijken.** Elk huwelijk, hoe eenvoudig ook, gaat met allerlei plechtigheden en feesten gepaard, die meer of minder geld kosten naar mate van rang en stand der ouders. Al de daarbij gepaarde formaliteiten zijn gebaseerd niet op het Mohamedaansche geloof, maar op leeringen van andere godsdiensten. II. Bij **zwangersch p** worden in verschillende perioden daarvan slamettans (offerfeesten) gehouden, die veel geld kosten: In de 1e, de 3e en de 7e maand van de vruchtwording, en vooral bij eerste zwangerschap, in de 7e maand (ningkeb). III. Na de bevalling wordt er van den eersten tot den vijfden door familie en vrienden gezamenlijk in vroolijkheid bij het kind en de kraamvrouw gewaakt (djagongan). Ook hierbij ontbreken de slamettans niet, die herhaald worden als het kind drie, negen maanden en een jaar oud is. IV. Bij **sterfgevallen** zijn de slamettans legio. Op den 3en, 7en, 45en en 1000en dag van het overlijden en voorts kapendak I en II, d.i. wanneer de datum van het overlijden voor de eerste en tweede keer op denzelfden dag is teruggekeerd. V. Voorts worden er slamettans gegeven, wanneer bij meisjes de **oorlellen doorboord** worden om er later oorversiersels in te kunnen dragen. Ga nu maar zelf eens na, alzoo de schrijver, wat dit al niet kosten moet. Dan komen de Mohamedaansche feestdagen: in de maanden Moharam, Moeloed, Roewah, Poewoso, Sawal en Bakdo; de besnijdenisfeesten: het z.g. menjoembang, het bijdragen in de kosten van de feesten door anderen gegeven, als men tot de genoodigden behoort. Dat alles is onnoodige geldverspilling, concludeert schrijver, maar wilt ge dit afschaffen, dan stuit ge op groot verzet; de kaoem toea (de oude conservatieve partij) zal u de huid vol schelden. Maar daarom niet getreurd, wij moeten volhouden. De kaoem moeda (Jong Java) moet zich niet laten afschrikken door de tegenkanting van de kaoem toea. Zoolang wij nog aan die geldverspillingen meedoen, zullen wij altijd in de verdrukking blijven, zullen wij niet aan den vooruitgang kunnen deelnemen, omdat wij door geldelijke zorgen aan handen en voeten gebonden blijven. Die afschaffing gaat natuurlijk niet in eens, langzamerhand zal ook de kleine man ons voorbeeld volgen. Kromo is nog een klein kind gelijk: Als het door zijn moeder gebaad en afgedroogd wordt, schreeuwt het moord en brand, maar daarna slaapt het zalig in. De kaoem moeda moet met voortdurende kracht te werk gaan; duizenden landgenooten zullen daarvoor later dank zeggen aan die vereeniging van jonge mannen, die den Javaan en zijn land door ontwikkeling vooruit wil brengen.

Anoniem en pseudoniem geschrijf. Naar aanleiding van de vele anonieme en pseudonieme klaagschriften, die bij 't Bestuur ingediend, doch gedeponeerd worden, juist omdat zij niet behoorlijk onderteekend zijn, brengt de Panjaran Warta de art. 55 en 112 van het Regeeringsreglement van N.-I. onder de aandacht van zijne lezers: De bescherming der Inl. bevolking tegen willekeur, van wien ook, is een der gewichtigste plichten van den Gouverneur-Generaal. Hij zorgt, dat de besturende ambtenaren de daaromtrent bestaande of nader uit te vaardigen verordeningen stiptelijk nakomen en dat den Inlanders overal gelegenheid gegeven worde om vrijelijk klachten in te leveren. Ieder ingezetene heeft het recht om verzoeken aan de bevoegde macht, zoowel in Nederland als in Nederl.-Indië, schriftelijk in te dienen, mits die persoonlijk en niet uit naam van meerderen worden onderteekend, welk laatste alleen kan geschieden door of vanwege lichamen, wettelijk samengesteld of als zoodanig erkend, en in dit geval niet anders dan over onderwerpen, tot hunne bepaalde werkzaamheden behoorende. Van niet-onderteekende rekesten, zoo vervolgt het blad, behoeven de autoriteiten, die ze ontvangen, geen notitie te nemen; ze kunnen verscheurd en in de prullemand geworpen worden. Wij noemen zulke geschriften: soerat boedeg, alias soerat kaleng. In den zin van de wet worden zij anonieme geschriften uenoemd. Legio zijn deze brieven, waarmede de besturende ambtenaren overstelpt worden, en waarvan helaas soms nog te veel notitie wordt genomen. De redactie van een krant weigert de plaatsing van een stuk, dat niet onderteekend is, doch veroorlooft den schrijver wel een „pseudoniem" aan te nemen, d. i. schrijven onder een gefingeerden naam, zijn waren naam voor het publiek verbergen, achter een andere benaming, alias kedok (masker).

FEUILLETON.

„Sial." *)

„Sial" is een Indisch woord voor déveiné; men heeft „sial", als men ongeluk heeft in zijn ondernemingen. Men spreekt dan ook van „boeang sial", als men een of andere nauw met bijgeloof in verband staande handeling verricht, om een voortdurende déveine den kop in te drukken. Een ongelukkig speler steekt een leeuwenhaar in zijn schoen, draait den stoel, waarop hij zit, driemaal tegen de zon in, om, tikt driemaal af, zoodra de schoppenheer gedraaid wordt en dergelijke duivelskunsten meer.

Vrijdagavond zaten we bij een oud-Indisch man, een Christen, maar die even veel hecht aan de bekende Indische bijgeloovigheden als het eerste het beste keuterboertje op de hei, en die in den grond geen haar beter is dan de Javaan, die er naast zijn Islamitischen godsdienst nog tal van heidensche levensbeschouwing op nahoudt. Hij zal bijv., van een begrafenis thuiskomende, nooit de voordeur ingaan, omdat — als hij het wel deed — hij zelf of iemand die hem lief is, binnen korten tijd den doode in het graf zal volgen; hij zal nooit de uiterste pisang van een tros nemen, altijd de tweede, om niet nog eens met een weduwe te moeten trouwen, waarvan Cata, de saucijsfabrikant, zulke rare dingen heeft verteld; hij zal een mangga nooit tegen den draad op schillen om geen ruzie met zijn vrouw of met zijn baas te krijgen; hij zal, als hij zout op het tafellaken gemorst heeft, zich prepareeren op ruzie en een boksbeugel bij zich steken — bij zoo'n man zaten we gisteravond. En nu denke men niet dadelijk aan een Indischman, integendeel, deze vriend werd in den Haag geboren, maar kwam op zijn 8e jaar in den Oost en — bleef daar.

Waar we eigenlijk na deze introductie op neer willen komen — zooals dezer dagen overal, besprak onze vriend, die al meer dan 20 jaar op Soerabaja woont, ook het ontzettende geval-Paets.

Meneer W., zei hij, op dat kantoor rust een zware geesteshand. Niemand van de nieuwe firmanten, die er achtereenvolgens ingetrokken zijn, heeft er ooit een behoorlijke slametan gegeven. Geld verdienen, maar zonder om de hoogere machten te denken. Al geloof je nu niet aan het nut van zoo'n slametan, 't is toch ennaq voor het personeel en ik geloof, dat, als de heeren, die op dat kantoor gewerkt hebben, daar wat meer aan gedacht hadden, niet zoovelen hunner echte „sial" zou hebben getroffen.

Ik herinner me Mr. Kropfeld. Dat is al lang geleden; die moest weg voor perkaras met minderjarige meisjes, kon zelfs niet in Holland terecht, moest zijn fortuin in Londen zoeken.

Dan Mr. Guericke, die door een auto-ongeluk — of liever ten gevolge daarvan het leven liet.

Toen Mr. v. L. Lennep, die ook al heel kort na zijn optreden van het leven scheidde.

Vervolgens Mr. Jolles, die op het kantoor aan een beroerte overleed.

En dan, wat den jongeren bekend is, de vreeselijke dood van Mr. de Bruijn, die uit een auto geslingerd werd, ligt nog versch in het geheugen.

En nu — Mr. Paets.

Is dat alles geen bewijs, dat de sial is aan dat kantoor? En dat het noodig is om dien weg te werken. Ze behoeven het niet openlijk te doen, maar kunnen immers een van hun oudere mandoers in den arm nemen. Maar ach, die jonge advocaten, die nu op het kantoor-zitten, willen daar natuurlijk niet aan.

Maar ik zeg U, meneer W. — en de oude man stond met in de verte starende oogen, als die „sial" niet „geboewangd" wordt, dat er dan nog meer ongelukken zullen gebeuren, persoonlijke ongelukken.

Wij zijn niet bijgeloovig, maar deze overtuiging van den 60-jarige greep ons toch aan.

*) Overgenomen uit het *Soer. Nwbl.*

Bij plaatsing van dergelijke stukken in een krant wordt de ware naam van den schrijver wel bekend gemaakt bij de redactie, door deze echter geheim gehouden. In Europa en Amerika is het gebruik van pseudoniemen algemeen. Zij geven dikwijls het een of ander symbool aan, al naar gelang van de bedoeling, het inzicht of het karakter van den schrijver. Zoo gebruikt men het woord datjin, als men durft, omdat men meent gelijk te hebben. Datjin beteekent weegschaal en is het symbool van de gerechtigheid, die niet naar rechts of links afwijkt. Sommige schrijvers maken gebruik van den naam van Singobarang (Leeuw): zinnebeeld van moed en kracht. Anderen weer van Doenia Moentir (de wereld, die zich keert), wanneer zij hervormingen op 't oog hebben, enz.

Jong Solo. wil zich door allerlei uiterlijk vertoon in het teeken van den vooruitgang geplaatst zien. Zeer jeugdige mannen, kinderen zelfs, dragen een bril op den neus. Het haar wordt kort afgeknipt (goendoel) gedragen. Oentoeng besar Oom toekang tjoekoer (de kappers maken goede zaken) meent schrijver, maar soesi soesi (de zusjes), die haarkammen en hoofddoeken verkoopen, lijden schade. Kasian! In een „Ingezonden stuk" in bovengenoemd blad wordt naar aanleiding van deze soort van vooruitgang onder de Javanen 't volgende geschreven: In den laatsten tijd wordt onder de Javanen druk gesproken over onze adat en onze kleeding, waarin als bewijs van vooruitgang verandering gebracht moet worden. „Waar het hart vol van is, loopt de mond van over", zeggen de Hollanders. Men wil veranderen, maar zij toch voorzichtig! „Zooveel hoofden, zooveel zinnen", alweer een ander spreekwoord van de Hollanders. Maar ik zeg: wij moeten ons gezond verstand laten werken, alvorens tot een besluit te komen. Ongewenschte, ondoelmatige, ontijdige veranderingen moeten voorkomen worden. Adat en pakeian (kleeding) wil ik bij „man en vrouw" vergelijken. Zij gaan samen, moeten onafscheidelijk van elkaar zijn. Veranderen wij de adat, dan verandert van zelf de kleeding. Dit heeft met karakter niets te maken. Karakter is de adat, die niet te veranderen is. Wat zien wij rond om ons gebeuren? Javanen, die Hollandsch spreken, Hollandsche gewoonten aanemen en toch nog als Javanen gekleed gaan. Wij zien er onder onze kameraden, die een muts (koeploek, ketoe) op het hoofd hebben, een sarong, soms een broek om de beenen dragen, Javaansch spreken en Arabische gewoonten hebben aangenomen. Anderen weer gaan Europeesch gekleed, spreken Maleisch of Hollandsch, doen Hollandsche gewoouten (niet altijd de beste) na. Er is geen eenheid, geen harmonie in die veranderingen, welke zoo aangebracht worden. Men wil blijkbaar de Europeesche kleederdracht aannemen, maar laten wij dan in de eerste plaats onze adats veranderen. Wij moeten innerlijk en uiterlijk naar onze vormen veranderen, waaronder bijv. te verstaan onzen groet, onze beleefdheidsvormen, onze vriendschapsverhoudingen, de wijze, waarop wij onze gasten ontvangen, hoe wij onze huishouding bestieren, regelen, de verhoudtng tusschen man en vrouw, onze voeding, kortom wat bekend is als uiting van „Westersche beschaving en opvoeding". Dan zal de kleederdracht wel van zelf ook veranderen. Maar als wij van al die zaken, hierboven opgenoemd, nog niet goed op de hoogte zijn, daarvoor nog niets of weinig gevoelen, 't er nog niet mede eens zijn, laten wij dàn de Europeesche kleederdracht óók niet aannemen. Wil men niettegenstaande alle vooruitgang en ontwikkeling toch Inlandsch blijven, dan blijve men ook als Inlander gekleed gaan. Hiermede bedoel ik nu niet, dat wij Europeanen moeten worden. O neen! Wij willen wel hunne gewoonten en kleederdracht aannemen, maar wij blijven Javanen en doen niet mede met diegenen, die tot een zekere hoogte gekomen, de Europeesche kleederdracht hebben aangenomen, maar zich schamen, dat zij Javanen zijn en voor Europeanen willen doorgaan. In uiterlijkheden steekt niet de ware vooruitgang. Wij moeten intellectueel en moreel vooruitgaan. In Malakka, Ambon en Celebes heeft men reeds jaren geleden de oude Inlandsche kleederdracht afgelegd, maar van gelijkstelling met Europeanen is nog geen sprake. Laten wij allereerst onze economische ontwikkeling bevorderen. Ziet maar, hoe 't in Japan, China, Siam en Turkije gegaan is. Onderwijs, beter onderwijs, vereenigingen, die het onderwijs bevorderen, moeten wij hebben.

Christendom of Islam? Hetzelfde blad schrijft elders: „Vooruitgang" is thans bestorven in den mond van iedereen. Vooruitgang op elk gebied van kennis, ontwikkeling, van vermaken, beleefdheids- en eerbiedsvormen, kleeding, voeding enz. En dan wordt de Christelijke godsdienst tegenover den Mohamedaanschen gesteld. Beweerd wordt, dat de I. K (Igama Kristen = Christelijke godsdienst), de Inlanders meer dan anders vooruit zal brengen, omdat deze godsdienst zooveel beter en zuiverder is dan de I. I. (Igama Islam) en het dobbelen, drinken en schuiven tegengaat. Kortom, de I. K heet dan de godsdienst vdn de bevoorrechte menschen. De I. I. was goed, toen de Inlander nog dom en een dier gelijk was. Nu hij meer ontwikkeld is, er meer en meer scholen komen, deugt de I. I. niet meer voor den Inlander en daarom moet een begin worden gemaakt met op de scholen onderricht te geven in de Christelijke leer. De I. K alleen bevordert den waren vooruitgang en ge van eigenwaarde, zoo noodig voor den Inlander. M. i. — alzoo de schrijver — hebben zij ongelijk, die beweren, dat de I. K. beter is dan de I. I. en wel in de eerste plaats, omdat zij de I. I. niet goed kennen. Zij, die beweren, dat de I. I. beter is dan de I. K., hebben óók ongelijk, eveneens, omdat zij de I. K. niet kennen. Een goed Mohamedaan kan even goed een goed mensch zijn als een goed Christen. M. i. is het niet noodig, dat de Javaan van godsdienst verandert. Hij zal er wellicht niet door verbeteren, in den toestand althans, waarin hij nu geplaatst is. De I. K. is beter voor den Blanda (Hollander). Laat de Inlander Mohamedaan blijven. Wordt hij Christen, dan moet hij ook met den Blanda gelijk zijn en dan wordt hij ondeugend en slecht, hij komt op de hoogte van de akals (streken) van de Blanda's en word gevaarlijk voor het gouvernement. Blijft hij Inlander en Mohamedaan, dan is hij zoo gevaarlijk niet voor het gouvernement, want dan begrijpt hij nog niet alles, wat de Hollander weet om daarmede het gouvernement lastig te maken. Laat de Inlander met zijn eigen godsdienst den vooruitgang nastreven. Hij volvoert dan Gods wil. Verbiedt op de scholen alle godsdienstonderwijs, behalve op de Christelijke scholen. De meeste Inlanders willen immers toch niet van godsdienst veranderen, willen dien van hunne voorvaderen behouden. Wij hebben nu op Java, dunkt ons, reeds genoeg Christelijke scholen, Christelijke liefdadigheidsinstellingen, hospitalen enz. Worden wij geholpen, dan is 't met geen andere bedoeling dan ons over te halen om Christenen te worden. We krijgen boeken met Christelijke verhalen, Christelijke prenten. En toch pakt het giet. Ik wil daarmee niet slechts van de I. K. zeggen, maar ik vind 't alleen niet noodig, dat de Inlander Christen wordt. De I. I. is voor ons mooi en goed genoeg. Laten we al het mooie en goede daarin zoeken en daarnaar leven. Zoo eindigt de schrijver.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Samenwerking tusschen Chineezen en Javanen. — De Chinees zoekt meer en meer aansluiting bij den Javaan. In de Perniagan lezen wij het volgende: De buffel is een plomp, log beest, veel sterker dan de mensch. Toch ziet men, dat een troep van vijf, zes karbouwen, soms meer, door één kleinen jongen worden voortgeleid, aan wiens wtl die groote, zware beesten gehoorzamen. Vrees kent de mensch niet tegenover den buffel; verstand voert hier heerschappij over de domme kracht. Hoe zal het zijn, als eenmaal ook de buffel evenals de mensch tot een verstandelijke hoogte is gekomen? Wij behoeven zoo lang niet meer te wachten. Er komt een tijd, dat hij niet verder geleid wil worden, dat het gevaarlijk wordt hem te na aan het lijf te komen. Want geweldig is hij, als hij met zijn hoorns stoot. Dit is algemeen bekend. Bedenk dan, o mensch, ga niet voort met den buffel te slaan en pijn aan te doen. Wij menschen zijn allen broeders, zeide de heer Borel in zijne lezing in het Indisch Genootschap. 't Is een waar woord. Maar wij zijn niet allen gelijk in verstand en ontwikkeling; ook wat rijkdom en positie betreft zijn zij in verschillende soorten onderscheiden. Nu staan in kennis en ontwikkeling de Westersche volken, het z.g. blanke ras, bovenaan. De Oostersche volken, waarmee wij hoofdzakelijk de Aziaten bedoelen, zijn nog niet zoo in de praktijk bedreven, al zijn zij in getal ook veel sterker. Maar ook zij zijn thans in beweging gekomen en willen in den ontwikkelingsgang mee vooruit. Zij vragen om onderwijs, meer onderwijs en hooger onderwijs. De Europeesche gewoonten, kleederdracht enz. worden overgenomen. De Japanners gaven hierin het voorbeeld. Hun ontwikkelingsproces is te vergelijken met de snelheid van een exprestrein. Na vijftig jaren konden zij ongeveer met de Staten van Europa en Amerika wedijveren. Wel een bewijs van hun innerlijke kracht, hun verstandelijke gaven en van hun groote vaderlandsliefde. De andere Oostersche volken, die nog niet zoo ver gevorderd zijn, mogen dit voorbeeld van Japan wel volgen. Wij, Chineezen hier in N.-I., begonnen met onze Tiong Hoa Hwe Koan of schoolvereenigingen. Snel namen deze en hare vertakkingen toe. De onderwijzers werden uit China gerecruteerd. Waar op verschillende plaatsen meer dan één T. H. H. K. was, werden zij onder één Centralen Bond, de „Hak Boe Tjong Hwee", gebracht, ter voorkoming van versnippering van krachten en van geld. De Inlanders kwamen in hun ontwikkelingsproces achteraan. Eerst nu beginnen zij wakker te worden en het voorbeeld van hunne Oostersche broeders te volgen. Laat ons bedenken: Wij menschen zijn allen broeders! Tot nu toe hebben de Chineezen en Inlanders met hunne vereenigingen vijandig tegenover elkander gestaan. Dit mag en behoeft niet langer zoo te zijn. Wij zijn hier op aarde om elkaar te helpen, om in vrede samen door het leven te gaan, op den weg van vooruitgang en ontwikkeling voort te schrijden, zonder elkkander hinderpalen in den weg te leggen. En dan moeten wij, Chineezen, om-

dat wij eerder in beweging gekomen zijn, het voorbeeld geven aan de Inlandsche vereenigingen. En de Inlanders, die later zijn opgestaan, hebben ons te volgen. Voorwaarts dan, alle volken van Azië. Neemt een voorbeeld aan de Westersche naties. Weest eensgezind, gij Aziaten. Denkt er aan: Eendracht maakt macht. Maar elementen, zooals Mas Tjipto Mangoenkoesoemo en Raden Soewardi Soerjaningrat, moeten daarom ook geweerd worden; zij zijn gevaarlijk voor de Javaansche maatschappij, daar zij niet aan deze verbroedering meewerken, al willen zij dit wel beweren. Waar zij op afscheiding en afscheuring hebben willen aansturen, is daarom de ten hunnen aanzien genomen regeeringsmaatregel ten zeerste toe te juichen. Als zij hunne plannen hadden kunnen doorvoeren, Java zou stellig in een bloedbad gestort zijn, en wij, Chineezen, zouden weer de dupe geweest zijn. In de eerste plaats is het daarom noodig, dat wij, Chineezen, eendrachtig zijn en spijt 't ons te moeten constateeren, dat het blad de „Bok Tok", geredigeerd door den heer Lie Biauw Hie, een andere opinie is toegedaan: bovengenoemde Inlanders en hunne actie ten zeerste prijst. Afgescheiden hiervan moeten wij elke daad afkeuren, die de Inlanders tot revolutie en tot afscheiding van het Nederlandsche gezag aanzet. Laten zij toch niet denken, dat zij dan een vrijen, onafhankelijken staat zullen vormen. Engeland of Japan zou zich wel spoedig over deze eilanden ontfermen. O, wee den Inlander, die dan eerst de ijzeren hand zou gevoelen.

Een oordeel. De Perniagan vernam, dat de heer Johan, gewezen assistent-resident van Toeban, thans te Modjokerto vertoeft, waar zijne ouders wonen. Hij is bezig een memorie van verdediging op te maken tegen den Resident Gonggrijp, tevens een aanval tegen het bestuursbeleid van dezen hoofdambtenaar, dat z. i. van inconsequentie getuigt. Zijn ontslag is in goede aarde gevallen bij de S. I. Die slaat er nu munt uit. Ziet, zegt zij, de heer Johan is ontslagen, niet omdat hij ongelijk had, maar omdat het Europeesch Bestuur bang was voor de S. I. En de dessamenschen gelooven dit. Zoo schrijft dit Chineesche blad.

Chineesche Anti-opiumvereenigingen. Bekend is het, dat van alle slechte gewoonten, het opiumschuiven de slechtste, meest verderfelijke is. Men gaat er niet alleen lichamelijk, maar ook financieel mee te gronde. Hoe komt men tot schuiven? zoo vraagt de Perniagan. Eerst wordt het heulsap soms aangewend als een genot-, veelal echter als geneesmiddel. Maar langzamerhand wordt het een gewoonte, raakt men er aan verslaafd en wordt onverbiddelijk de slaaf van Sri Padoeka Poetri item (de Zwarte Prinses). Nu willen de Chineezen — vervolgt het blad — te Soekaboemi een vereeniging oprichten, ten doel hebbende met alle mogelijke middelen te zorgen, dat zij, die nog niet geschoven hebben, ook niet in aanraking met dit verderfelijk kwaad komen. Men verwacht, juist omdat zij van de Chineezen zelf uitgaat, van deze vereeniging van hare bestrijding van het euvel veel heil. Meer en meer blijkt het, dat het Hollandsche Gouvernement daaraan geen einde wil maken: Het aantal kitten wordt vermeerderd, en het aantal schuivers neemt toe. Men moet diep medelijden met deze menschen hebben. Zij zijn zoo verlaten, zoo hulpeloos! Afgestompt als zij zijn, zijn zij niet te troosten en niet te raden. Geld zonder werk is hun leus. Preventief wil daarom bovengenoemde vereeniging te werk gaan.

Van Vreemde Koloniën.

Portugal en Nederland in Timor.

Wij hebben in het Koloniaal Weekblad de aandacht trachten te vestigen bij hetgeen in Timor voorvalt, en bij de dralende afdoening der grenskwestiën, die Portugal en Nederland daar hebben te regelen.

Wat de eerste betrof, stelden wij meermalen de tegenstelling in 't licht van het streven, dat bij Nederland in den laatsten tijd in ernst voorzit, om ook Timor volgens begrippen van moderne koloniale politiek te besturen, en het verouderde stelsel, waardoor Portugal zijn gezag in wreedheid en willekeur blijft opleggen aan de landschappen onder zijn vlag. Wat de beëindiging van het grensgeschil aangaat, konden wij echter niet met instemming spreken over de door Nederland gevolgde staatkunde. Instede van onvoorwaardelijk de uitspraak te laten aan het internationaal hof van arbitrage, zooals het land in welks residentie 't Vredespaleis pas geopend is, zeker ten voorbeeld van heel de wereld te doen had, heeft de nu afgetreden regeering eerst in geheimzinnig klein gedoe geruchten laten opkomen, die een geheele terzijdestelling van 't internat. hof v. arbitr. deden vreezen, en heeft zij ten slotte de uitspraak aan 't inzicht van één der leden van dit hof overgelaten. Hoe bekwaam de hiervoor uitverkoren heer Landry ook moge wezen, waar zóó groote belangen op 't spel staan steekt in deze wijze van alles overlaten aan het inzicht van één staatsman toch een bezwaar, dat door overleg van en in een college in veel mindere mate zou hebben bestaan. Ook meenden wij de regeering op onjuistheden te betrappen bij hare officieele mededeelingen.

Veel gehoor mocht onze stem echter niet verwerven. Doch thans heeft de N. R. Ct. van 9 December (Ochtendbl. B) een stuk gegeven, waarin dezelfde motieven worden verwerkt tot een waarschuwing aan de tegenwoordige regeering en aan onze landgenooten, om zich in te denken in het lot, dat den inwoners zal kunnen treffen van de landschappen, die Nederland aan Portugal zal afstaan.

In dat artikel worden de feiten in herinnering gebracht, die in den jongsten tijd weer zijn komen staven, hoe 't Portugeesche systeem, van orde en rust te handhaven, in flagrante tegenstelling is met de beteekenis dier woorden zelf, en hoofdzakelijk gebaseerd blijft op moord, roof, mishandeling en... verkrachting. De ongenoemde schrijver spreekt van beestachtige beleedigingen een radja aangedaan, maar geen beest denkt zulke gruwelen uit!!

Mag Nederland nu maar stukken grond in Timor ruilen met Portugal, alsof op dien grond geen menschen, geen Nederlandsche onderdanen woonden, die prijsgegeven worden aan dat stelsel van krenken en gruwelen? Gaat de plicht van een moederland niet verder? Aannemende, dat het zijn onderdanen mag ruilen tegen andere, dan heeft 't toch den zedelijken plicht daarbij aan de onderdanen, die het weggeeft, een menschelijke behandeling te waarborgen. Alvorens de eindovereenkomst met Portugal te onderteekenen, zorge de tegenwoordige Nederlandsche regeering alsnog deze tekortkoming van haar voorgangster te herstellen. Portugal en Nederland moeten elkander in dit opzicht wederzijdsche beloften doen en aan de onderdanen recht tot onverhinderd uitwijken toekennen.

China vooruit!

Wij blijven onze lezers, behalve hetgeen in de rubriek „Wat de Chinees zegt" voorkomt, op de hoogte houden van de hoofdmomenten in de groote Chineesche beweging, die voor 't koloniaal belang in het Verre Oosten van zoo diepgaande beteekenis blijft.

Al worden de stutten, die de Chineesche regeering onder het nieuwe staatsgebouw aanbrengt, telkens weer aan 't wankelen gebracht, al worden de bakens, die zij uitzet om de nieuwe baan aan te geven, telkens weer omver geworpen, zij geeft den moed niet op, zij blijft er naar streven orde in den chaos, richting in de verwarring te brengen.

Zij heeft nu officieele gegevens openbaar gemaakt over de algemeene staatkunde, die zij zich voorneemt te volgen. De 43 artikelen zijn in 7 groepen samengevat, waaruit wij de hoofdpunten aanstippen.

De financiën zullen door de regeering worden geconcentreerd. Alle onnoodige organismen worden afgeschaft, alleen de onvermijdelijke uitgaven zullen op het budget blijven voorkomen; de oude belastingen zullen hervormd worden, nieuwe inkomsten moeten geschapen worden, ten einde het budget stipt in balans te houden. — Hoe eenvoudig niet waar?!

Er zal slechts één soort bankbiljetten meer zijn. Een eenheid van geldswaarde zal worden aangenomen, volgens den zilveren standaard, die het beste past bij de Chineesche verhoudingen.

Het land wordt verdeeld in 9 militaire afdeelingen. De onafhankelijkheid van de provinciale besturen, met den post van militair gouverneur, zal afgeschaft worden. Voor elke militaire afdeeling wordt door de regeering een bevelhebber benoemd. Het leger zal uit 50 divisiën bestaan. Een groot deel der militaire macht zal mobiele politiekorpsen vormen, die in aangewezen districten patrouilleeren. Naast deze garnizoenstroepen staan de eigenlijke geregelde afdeelingen, die 't leger in eerste linie samenstellen.

Voor de zeemacht wordt vooralsnog geen ingrijpende maatregel getroffen, alle aandacht zal er op gericht zijn eerst goede officieren en een goede bemanning te krijgen.

Om de ontwikkeling van de Chineesche nijverheid te bevorderen, zal een gematigd stelsel van protectionisme aangenomen worden. Buitenlandsche leeningen worden aangemoedigd om de industrieele

ondernemingen te steunen. Met de afschaffing der binnenlandsche douanen (of likin) wordt voortgegaan. Ter vervanging hiervan zullen lichte belastingen op thee, zijde, tabak en wijn komen. De uitvoerrechten worden verlaagd. Het bestuur zal den landbouw, het boschwezen, de vischvangst aanmoedigen. Maten en gewichten moeten tot eenheid worden gebracht. Afzonderlijke ambtelijke instellingen zullen haar zorg aan de mijnnijverheid ten beste geven.

Bij het onderwijs moet de leer van Confucius ten volle in eere gehouden worden en de grondslag blijven van de zedelijke opvoeding. Er moet meer tucht in de scholen komen. Eenheid in spelling en uitspraak moet bevorderd worden.

Ter verbetering der gemeenschapsmiddelen zal een spoorwegplan aangenomen en terstond met de uitvoering er van begonnen worden. De comptabiliteit der spoorwegen is in belangrijke mate te verbeteren. De gesloten leeningen moeten terug betaald en de aangelegde lijnen aangekocht worden. De verbetering van de oude en 't aanleggen van nieuwe straat- en landwegen zijn dadelijk flink aan te pakken.

De rechtspraak moet gemoderniseerd worden overeenkomstig de wetten in andere landen. Ontwikkelde, wetenschappelijk gevormde mannen zullen tot rechters worden benoemd. Toch zullen de Chineesche zeden te eerbiedigen zijn. In het gevangeniswezen moet eenheid komen. Eerbied voor de wetten is met strengheid naast gematigdheid algemeen te maken. De militaire en burgerlijke rechtspraak zijn geheel van elkander te scheiden.

Voor het inwendig bestuur wordt 't rijk verdeeld in zes departementen, ter vervanging van de indeeling in provinciën. Elk departement (houchou) krijgt een gouverneur.

Alle godsdiensten genieten bescherming; godsdienstvrijheid voor allen.

De plaatselijke politie wordt van regeeringswege georganiseerd.

Voor de aanvulling der ambtenaarskorpsen worden nieuwe regels vastgesteld.

Hoewel deze lijnen slechts vage algemeenheden aangeven, zijn zij als officieele mededeeling toch van niet te miskennen beteekenis. In de mist worden de trekken te onderscheiden van het gebouw, zooals de energieke president der republiek zich dit denkt.

Intusschen dreigt, na den pas onderworpen opstand der Zuidelijken, weer een omwenteling uit anderen hoek. Zal ook deze medewerken tot verheldering van den toestand?

De Panamakanaal-tentoonstelling.

Overal verschuivingen. In den Rijksdag 'n grondverzakking, waardoor het ter elfder ure ingediende voorstel van de officieele deelneming van Duitschland aan de tentoonstelling te San Francisco ingetrokken wordt. De regeeringscommissaris oordeelde den tijd te kort om nog iets behoorlijks tot stand te brengen. Grondverschuiving in het kanaal zelf, zoodat het na de eerste opening door dynamiet, en de tweede door een Amerikaansch regeeringsstoomschip, nu nog niet vast te stellen is, wanneer de opening voor de scheepvaart zal plaats hebben. De leider der werken, kolonel Goethals, kondigt alvast aan, dat op 1 Januari 1914 niet meer gerekend behoeft te worden, de nieuwe verzakkingen bij Cururacha in den doorgestoken Culebradam stellen alles voorloopig weer in 't onzekere.

Doewala oorlogshaven.

Duitschland wil een oorlogshaven in den Atlantischen Oceaan geven. Het wil aan zijn koloniale politiek het karakter geven van beheerschen van de zeeën. Doewala, de hoofdplaats van Kameroen, zal een krijgshaven worden; eenige millioenen zullen aan dit doel ten beste gegeven worden.

De Indiërs in Zuid-Afrika.

In aansluiting met onze beschouwingen in het blad der vorige week nemen wij het volgende over:

De commissie, door de Z.-Afrikaansche regeering aangewezen om een onderzoek in te stellen naar de grieven der Indiërs, bestaat uit Sir William Salomon, rechter in het hooggerechtshof, Ewald Esselen, advocaat en lid van den wetgevenden raad, en James Wylie.

Tijdens het onderzoek zullen waarschijnlijk de vonnissen, tegen de Indiërs gewezen, worden opgeschort.

Gelijk van de zijde der Engelsche regeering en ook van andere zijde wenschelijk is genoemd, zal het onderzoek zich uitstrekken zoowel over de grieven, die tot de staking en de onlusten hebben geleid, als over die gebeurtenissen zelf, de beschuldigingen aangaande mishandeling, het optreden van de politie en zoo voorts.

Maar een Indiër is in de commissie niet benoemd. Dit zal zeker niet meewerken om de Indiërs bij voorbaat vertrouwen in de beslissing te doen stellen.

O.- en W.-Ind. Literatuur-Overzicht.

Sarekat Islam.

No. 4 van de serie geschriften „Onze Koloniën", redacteur R. A. van Sandick, handelt over de Sarekat Islam.

Schrijver, Gerungan S. S. J. Ratu-Lange, zegt, dat de Sarekat Islam, alsmede andere Inlandsche vereenigingen, geboren werden door den drang der omstandigheden. De ongunstige positie der inheemsche bevolking, vergeleken met die van den buitenlander, moest bij de gestadige ontwikkeling in geestelijken zin dier inboorlingen, vroeg of laat tot de tegenwoordige beroeringen leiden.

Moeielijke tijden zullen aanbreken voor vertegenwoordigers van het Nederlandsche gezag in Indië: de koloniale politiek is een nieuwe phase ingetreden. Naast haar eigen inzichten en wenschen, heeft de regeering thans ook rekening te houden met de meening van het Inlandsche volk, dat vertegenwoordigd wordt door het bestuur der S. I. Op het eerste gezicht den aanblik gevende van den ongezonden toestand van „een Staat in den Staat", is het toch bij nadere beschouwing slechts een flinke schrede voorwaarts naar het „Indische parlement", en dus heel rationeel.

Het is thans niet de vraag meer, of Indië rijp is voor zelfregeering, het is slechts de vraag, of Indië op zelfregeering recht heeft. Zoolang de toestanden ginds niet verbeteren, niet alleen voor enkele intellectueelen, maar voor allen, zoolang de daar geborenen in den strijd om het bestaan te kampen hebben met vooroordeel of ongunstige rechtspositie, zoolang zal er ook stof tot ontevredenheid zijn. Dat de tijd eenmaal zal komen, dat Indië een zelfstandig volksbestaan zal hebben, is zeker. De geschiedenis kan geen enkel volk aanwijzen, dat eeuwig overheerscht is.

Schr. eindigt: „Moge dan de onvermijdelijke scheiding een vriendschappelijke zijn, opdat hierna toch steeds de weldadige wisselwerking van cultuurelementen blijve bestaan tusschen Indië en Nederland, die zooveel eeuwen door de historie met elkander vereenigd zijn geweest".

De Indiër.

No. 8 opent met een overzicht der lezing van Henri Borel over „Chineesche vereenigingen in Ned.-Indië", onlangs gehouden voor de leden der vereeniging „Moederland en Koloniën" (welke lezing inmiddels in druk is verschenen).

Mintorogo besluit zijn beschouwingen over de Indische vereeniging en de Indische beweging.

J. de Gruijter vervolgt zijn artikelen-reeks „Schetsen en studies uit de geschiedenis van Voor-Indië.

Eindelijk bevat de rubriek „Uit de pers" o.m.: Dat domme Hollandsche publiek. — Indische journalistiek. — Het opiumvraagstuk. — De beweging gaat voort. — Een Javaansch studiefonds. — Een Javaansche edelvrouwe. — Enz.

Indië in de dagen der O.-I. Compagnie.

Het lezen der oude scheepsjournalen van de eerste Oostindië-vaarders heeft een eigenaardige bekoring. Die oude schippers van de gouden eeuw vertellen ons broksgewijs van hunne ervaringen en in hunne reisverhalen beschrijven zij de zeden en gewoonten van de kustlanden, die zij ontdekten of bezochten.

In de zgn. Groene Amsterdammer (No. 1902) vertelt J. O. een en ander uit die journalen, waarbij een tweetal reproducties van oude „prentverbeeldingen"

Een proefschrift over de pest.

Den 1en December j.l. promoveerde tot doctor in de geneeskunde te Amsterdam, de heer L. Otten, op het navolgende geschrift:

Beschouwingen omtrent verbreiding en besmettingswijze van pest, in verband met waarneming en proefondervindelijk onderzoek op Java.

Deze belangrijke bijdrage over een ziekte, welke men tot heden helaas zonder groot succes bestrijdt, is in de volgende hoofdstukken verdeeld: Epidemiologie der builenpest. — Het pestverloop op Java. — Transmissieproeven met Pygiopsylla Ahalae. — Over den modus van infectie der Insecta. — Litteratuur.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud der November-aflevering: Nogmaals het I. M. T. veroordeeld, door W. E. Asbeck Brusse. — Het eeuwfeest onzer onafhankelijkheid, door M. — De werkwijze der vesting-artillerie, door H. Kerremans. — Cavalerie bij de achterhoede, door J. G. Boon, met naschrift door J. J. de Wit — Zijn tactische voorschriften en handleidingen gevaar-

lijk? door G. J. Nijweide. — Eenige beschouwingen over de veldversterkingskunst, door B. — Korte mededeelingen. — Van vreemde legers. — Overzicht van eenige tijdschriften. — Mededeelingen betreffende het Indische leger. Enz.

De verdediging van Ned.-Indië.

Zooals te verwachten was, is het laatste woord naar aanleiding van het rapport der Indische defensie-commissie nog niet gesproken.

Thans verscheen te Haarlem (bij H. D. Tjeenk Willink) een nieuwe brochure, getiteld: De verdediging van Ned.-Indië tegen het Oost-Aziatisch gevaar. Een aanvulling op en eene beoordeeling van het verslag der Staatscommissie, door C. W. de Visser, gep. kapt. ter zee

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 30 (voor zoover op Indië betrekking hebbend): De weg naar het hart des volks, door M. van Geuns. — Vroegere Indische zeden, door Gabriël (slot). — De brigade-marschoefening in Midden-Java (slot). — Cursus voor de opleiding van kadasterpersoneel (met afb.).

De Indische Mercuur.

No. 49 bevat de volgende bijdragen: Ned.-Indische Afd. der N.-I. Mij. van Nijv. en Landb. Lezing: Sabang en Belawan als oceaanhavens, door R. A. van Sandick. — Deli-Proefstation te Medan. — Het nieuwe gebouw van het Deli-Proefstation. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen uit het vrije verkeer van Java en Madoera. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. (Het allernieuwste bij de pestbestrijding. — Tosari en de Bromo. — Een ton voor den Oedjoeng. Enz.). — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Assaineering van Batavia.

Afl 1 van jaarg. 1913 der afd. Ned.-Indië van het Tijdschr. Kon. Instituut van Ingenieurs bevat den tekst eener voordracht van den heer H. van Breen, waarin de hooge noodzakelijkheid van assaineering der stad Batavia wordt aangetoond, waar de gezondheidstoestand nog zoo hoogst ongunstig is.

De grafsteen van Jan van Riebeeck te Batavia.

De N. R. Ct. schrijft o.m.: In Neerlandia komt mr. J. C. Overvoorde terug op den grafsteen van Jan van Riebeeck te Batavia. Hij maakt er dr. J. Brill opmerkzaam op, dat het verwijt van verwaarloozing niet het tegenwoordige geslacht treft. Hij schrijft o.a.:

„Nadat de Portugeesche Binnenkerk in 1808 was afgebrand, zijn verschillende zerken naar het kerkhof te Tanah Abang overgebracht, doch enkele geschonden zerken zijn toen op de plaats van de oude kerk achtergebleven, waaronder ook die van Jan van Riebeeck, die nog in 1742 vrij volledig bewaard was. De zerk was toen echter reeds geschonden, gelijk blijkt uit de vermelding van het opschrift in een opstel van Jeronimus in het Tijdschrift van Nederl.-Indië 1842, blz. 199, waarbij de eerste regel met: „Hieronder ligt begraven Den" ontbreekt. Waarschijnlijk was de zerk gebroken en was het bovenstuk met het wapen en den eersten regel van het opschrift reeds verloren gegaan.

„De zerk is later verder verbrokkeld en de overblijfselen bevonden zich nog omstreeks 1908 in een oprit van een achteruitgang in de Utrechtsche straat van het toen op den noordhoek van die straat en de Kali Besar (W.Z.) gelegen kantoor. In dien toestand werd de zerk teruggevonden door den luitenant-kolonel H. D. H. Bosboom, die een ruwe schets hiervan opnam in zijn „Oude woningen in de stad Batavia" in het Tijdschrift van het Bataviasche Genootschap, deel XL, afl. 5 en 6.

„Tot zoolang had het Bestuur te Batavia werkelijk geslapen en het strekt aan de vroegere Indische besturen zeker niet tot eere, dat niemand er aan gedacht had, om met meer piëteit te handelen tegenover deze laatste herinnering aan den stichter van de Kaapkolonie, doch daarna heeft men althans beterschap betoond, en geruimen tijd vóórdat de heer Brill nog met het bestaan van de zerk bekend was, werd deze door bemiddeling van het Bataviasch Genootschap naar het keurig ingericht museum aan het Koningsplein overgebracht. In welk jaar dit geschied is, is mij niet bekend, doch toen ik in Mei 1911 dit museum bezocht, was de steen aldaar reeds zóólang aanwezig, dat niemand zich meer den juisten tijd van de overbrenging herinnerde......

„Eene vergelijking van het fragment in het Museum, dat in Neerlandia, blz. 198, is afgebeeld, met de ruwe schets bij het artikel van den heer Bosboom in 1898, dus vóór de overbrenging, toont aan, dat de toestand van nu geheel overeenkomt met dien, waarin de zerk door den heer Bosboom werd aangetroffen".

De schrijver heeft het dan verder over „de weinige zorg voor de historische gedenkteekenen in Indië, ook in latere jaren, helaas, op vele plaatsen in Indië", zegt hij, „zag ik daarvan de droevigste voorbeelden. In mijn rapport aan den gouverneur-generaal, zoowel als bij mijne besprekingen met den minister van koloniën, heb ik met nadruk hierop gewezen. Thans echter mag men verwachten, dat dergelijk vandalisme tot het verleden zal behooren, sinds het toezicht op de monumenten van Nederlandschen oorsprong uitdrukkelijk naast dat op de Hindoe-monumenten aan den nieuw opgerichten oudheidkundigen dienst in Indië is opgedragen.

Er is in Indië op dit gebied veel gezondigd, doch daarnaast heeft het niet ontbroken aan personen, die belang stelden in de gedenkteekenen van het verleden, en daaraan ook is het te danken, dat althans dit fragment van Van Riebeeck's grafsteen naar het Museum werd overgebracht, lang voordat eene opwekking hiertoe uit Zuid-Afrika zelf de slapers behoefde wakker te schudden.

Koloniaal Tijdschrift.

De December-afl. van het orgaan der Vereeniging van ambtenaren bij het B.B. opent met den tekst eener door „een lid" uitgesproken rede, getiteld: Drang tot positieverbetering bij de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur?

Met klem van redenen betoogt schr. de noodzakelijkheid dier verbetering, waarvan de in uitzicht gestelde vervulling nog steeds op zich doet wachten. Met vette letters laat schr. dan ook afdrukken: „Er heerscht diepe ontstemming in onze gelederen!"

(Een den tekst vergezellende grafische voorstelling geeft een duidelijk beeld van de inderdaad weinig schitterende betaling van het zgn. „keurcorps".

De heer A. H. Neijs geeft vervolgens het slot zijner beschouwing over de Hoofden der Gouvernementsdessa's op Java en Madoera.

De heer C. J. Hasselman hield in een te Londen gehouden vergadering van het „Institut Colonial International" een voordracht over de verhouding tusschen Regeering en Zending, welke belangrijke voordracht niet werd opgenomen in het door dat Instituut uitgegeven periodiek, doch thans een plaats vindt in het Koloniaal Tijdschrift.

En overigens bevat deze aflevering: Begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1914, door W. Ketjen. — Kroniek, door Tertius. — Persoverzicht, door A. H. J. G. Walbeehm en Ch. P. J. Blok. — Vreemde koloniën, door A. M. — Aanteekeningen betreffende de begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1913.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, De Surinamer Courant, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften, en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal tijdschrift; Handelsberichten v/h Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v/h Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v/d Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures enz.

MEDEDEELINGEN.

Van de afdeeling Amsterdam:

VOORDRACHT, te houden op Maandag 22 December 1913, aanvangende te 8 uur, in een der zalen van het American-hotel, door Mevrouw H. G. de Booij—Boissevain over het onderwerp: **Het leven en werken van Raden Adjeng Kartini.**

De oud-Gouverneur-Generaal Van Heutsz heeft toegezegd om bij die gelegenheid een woord tot inleiding te zullen spreken.

De voordracht zal toegelicht worden door het vertoonen van enkele lichtbeelden.

De Secretaris: C. DE VRIES.

Van de Indische Vereeniging:

Lezing van den heer R. M. SOEMITRO, op **Zaterdag 20 dezer,** aanvang 2½ uur 's namiddags, in het *Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groenmarkt,* 's-Gravenhage.

a. Demonstraties op de Gambang,

door den heer R. SOERJOWINOTO.

b. Proeven van instrumentatie van Javaansche Melodiën op piano.

c. Javaansche melodiën op gramophoon.

d. Gambangstukken.

HET BESTUUR.

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vier dames voor pianolessen.

Twee dames voor vioollessen.

Een heer voor muzieklessen.

Eene dame voor zanglessen.

Twee dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.

Twee dames voor lessen in de Fransche taal.

Een dame voor lessen in de Engelsche taal.

Een Dame om als hoofd eener huishouding op te treden.

Een dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gym.

Eene dame voor hulp in de huishouding.

Eene dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.

Een Dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.

Eene dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.

Eene dame voor kantoorwerkzaamheden.

Twee dames voor lessen in teekenen en schilderen.

Een dame voor schrijf- kopiëer- en vertaalwerk.

Zes dames als kinderjuffrouw naar Indië.

Een dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.

Twee dames voor het waarnemen der huishouding.

Eene dame als modiste, tevens verkoopster naar Indië.

Eene dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken.

Een heer voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.

Een practisch ervaren Boekhouder voor Indië.

☛ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Van Lumeystr. 100, 's-Gravenhage,	Javaansch.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a, Lochem,	Maleisch } gediplomeerd.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan v. Meerdervoort 239, 's-Gravenhage,	Javaansch. Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.**
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17**, de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag**, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten voor den Nederlandschen arts in Nederl.-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen. „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.